T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/7
KARAR NO : 2021/257
KARAR TR : 03/05/2021

ÖZET: Sahte olarak düzenlenen sürücü belgesi ile, alkollü olarak araç kullanılması sonucu düzenlenen sürücü belgesi geri alma tutanağı nedeniyle sürücü belgesine el konulan, hakkında ceza davası açılan davacının bu süreçte yaşadığı mağduriyetin tazmini için maddi ve manevi tazminatın ödenmesi istemiyle açılan davanın ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

KARAR

Davacı : O.K.
Vekili : Av. N.S.
Davalılar : 1-İçişleri Bakanlığı
Vekili : Av. S.K.A.
: 2-Adalet Bakanlığı
Vekili : Av. R.K.

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, A.Hazır Beton San. ve Tic. A.Ş. unvanlı şirkette şoför olarak çalışan davacının, 09/04/2016 tarihinde, Denizli Valiliği Bölge Trafik Denetleme Şube Müdürlüğünce yapılan denetim sırasında, 28/03/2016 tarihinde hakkında Adana Valiliği Trafik Denetleme Şube Müdürlüğünce alkollü olarak araç kullanmaktan dolayı düzenlenen tutanakla adına idari para cezası verildiği ve sürücü belgesi geri alma tutanağı düzenlendiği söylenerek, davacı adına 2918 sayılı Kanun'un 36. maddesi uyarınca idari para cezası karar tutanağı düzenlendiğini ve sürücü belgesine el konulduğunu belirterek, davacının, söylenen tarihte Adana'da bulunmadığı gibi böyle bir olayın yaşanmadığı konusunda polisleri ikna edemediğini, onların da resmi evraklar doğrultusunda hareket ettikleri için davacıyı dinlemeyerek ilgili cezaya itiraz edebileceğini söylediklerini, bu olay nedeniyle davacının işten çıkarıldığını, Denizli İdare Mahkemesinde 15/04/2016 tarihinde dava açıp ehliyetinin geri verilmesini talep etse de, davasının reddedildiğini, bu arada hakkında alkollü olarak araç kullanmak suçundan soruşturma yürütülüp Adana 1.Asliye Ceza Mahkemesinin E.2016/283, K.2017/105 sayılı kararı ile beraat ettiğini,09/04/2016 tarihine kadar bahsedilen şirkette şoför olarak çalışan davacının, yapmış olduğu detaylı araştırmada ehliyetinin sahte olarak düzenlenmiş bir şekilde ceza davasında adını öğrendiği U.K. isimli kişi tarafından kullanıldığı ve 28/03/2016 tarihinde bu kişinin alkollü araç kullanması sonucu ehliyetinin alındığını ve ceza verildiğini, bu kişinin davacı adına düzenlemiş olduğu sahte kimliği kullandığı için ilgili para cezası ve ehliyetin alınması işleminin davacı hakkında gerçekleşmiş olduğunu, yargılama sırasında ehliyetinin kendisine iadesi ile ilgili herhangi bir işlem yapılmadığını ve ehliyeti olmadığı için mesleğini icra edemeyip, geçim derdine düştüğünü, evli ve iki çocuklu olan davacının borç aldığı paralarla hayatını idame ettirmeye çalıştığını ve hali hazırda 35.000 TL ye yakın borcu olduğu ve beraat etmesine rağmen ehliyetinin geri verilmiyor olmasından dolayı da hala iş bulamadığını, başına gelen bu talihsiz olay neticesinde maddi zararların yanında manevi olarak da büyük bir yıkım yaşadığını ve halen bu mağduriyetin devam ettiğini, ilgili idareler tarafından gerek soruşturma evresinde gerekse kovuşturma evresinde detaylı araştırma yapılsaydı tüm bu mağduriyetleri yaşamamış olacağını, hakkında beraat kararı verilmesine rağmen ehliyetin iadesine dair işlem yapılmadığını ve bu kararın, daha önce verilmiş olan idari cezayı etkilemeyeceği belirtilerek hukuksal bir garabetin yaşandığını açıklayarak, tüm bu eksik ve özensiz yapılan işlemlerin davacı lehine tazminat hakkı doğurduğunu ileri sürerek,fazlaya ilişkin talep ve dava hakkı saklı kalmak koşuluyla 5.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi zararlarının karşılanması istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. Denizli 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, davanın, 5271 sayılı Kanun'da, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat başlığı altında düzenlenen 141 ve devamı maddeleri kapsamında maddi ve manevi tazminat istemiyle ilgili olduğunun anlaşıldığı, 5271 sayılı Kanun'un 142/2 maddesinde de, *"istem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır"* hükmü ile bu davaların çözümünde hangi mahkemenin görevli ve yetkili olduğunun açıkça düzenlendiği, buna göre, koruma tedbirleri nedeni ile oluşan her türlü maddi ve manevi zararların ağır ceza mahkemesi tarafından incelenerek karara bağlanması gerektiği açıklanarak, dava dilekçesinin görevsizlik nedeniyle görev yönünden reddine karar vermiş, kararın itiraz edilmeyerek kesinleşmesi üzerine dava dosyası Denizli Ceza Mahkemeleri Tevzi Bürosuna gönderilmiştir.

3. **Denizli 4. Ağır Ceza Mahkemesi 01/10/2019 tarihli ve E.2018/257, K.2019/573 sayılı kararı**ile, talebe konu işlemin tam yargı davasına konu olabilecek nitelikte idari işlem olduğu, 5271 sayılı Kanun'un 141 ve devamı maddelerinde yazılı tazminat talebine konu olabilecek işlemlerden olmadığı, bu nedenle çözümünün idari yargı yerine ait olduğu gerekçesiyle,yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle davanın reddine karar vermiş, verilen karara davacı vekili tarafından yapılan itiraz,Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 11. Ceza Dairesinin01/06/2020 tarihli ve E.2020/302, K.2020/1355 sayılı kararı ile kesin olarak reddedilmiştir.

4. Davacı vekili, davacı hakkında Adana 1.Asliye Ceza Mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 223/9. maddesi uyarınca derhal beraat kararı vermesi gerekirken vermeyip bir yıl boyunca süren yargılamadan kaynaklı gecikme nedeniyle cezaların iptal edilmesinin de geciktiği, ilgili idareler tarafından gerek soruşturma gerekse kovuşturma evresinde detaylı araştırma yapılsaydı tüm bu mağduriyetlerin yaşanmamış olacağını ileri sürerek, bu kez 13.070 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminatın ödenmesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

5. Denizli İdare Mahkemesi, 25/09/2020tarihli ve E.2020/1190, K.2020/631 sayılı kararı ile, idari eylemin gerçekleştiği yer itibariyle, Adana İdare Mahkemesinin yetkili olduğu gerekçesiyle davanın yetki yönünden reddine karar vermiş, verilen karar itiraz edilmeden kesinleşmiştir.

6. **Adana 3. İdare Mahkemesi 03/12/2020 tarihli ve E.2020/1315 sayılı kararı** ile,davacı tarafından, Adalet Bakanlığının hasım gösterilme ve tazminat istenilmesine gerekçe olan fiilin yargısal faaliyet kapsamında olduğunda kuşku bulunmadığı, yargılama sürecine katkıda bulunan işlemler ya da faaliyetler nedeniyle Devletin sorumlu tutulmasında da, bu sorumluluğun denetiminin aynı yargı düzeni içinde yapılması ve yargısal nitelikli bir işlemin idari yargı denetimi dışında tutulmasının gerektiği,İçişleri Bakanlığının hasım mevkiine alınma gerekçesi olarak, ilgili Trafik Denetleme ve Şube Müdürlüklerince detaylı kontrol yapılmaması nedeniyle ehliyetine el konulduğuna, idari yaptırımların uygulandığına ve yargılama yapıldığına dayanıldığı, 2918 sayılı Kanun'un 48/5, 48/12, 6., 112. ve 110. maddesi hükümleri çerçevesinde, tazminat isteminin, ilgili idarece ehliyetine el konulması sırasında detaylı kontrol yapılmaması hususuna dayandığı, ehliyetine el konulması hususunun 2918 sayılı Kanun uyarınca tesis edilmiş olduğu dikkate alındığında, bakılmakta olan davanın bu kısmının da 2918 sayılı Kanun'un uygulanmasından kaynaklandığı anlaşılmakla, açılacak sorumluluk davalarının görüm ve çözümünde de adli yargının görevli olduğu sonucuna varıldığı gerekçesiyle 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına ve davanın incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir.

7. Uyuşmazlık Mahkemesince, 2247 sayılı Kanun'un 16. ve 21. maddelerine göre Danıştay Başsavcısı ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı düşüncesi istenmiştir.

8. **Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 24/02/2021 tarih YY-2021/5370 sayı** ile, davacının söz konusu sahte sürücü belgesiyle ilgili olarak maruz kaldığı yargılamanın bizatihi yargı faaliyeti olduğunda, yargılama aşamasında yapılan işlemlerin ifa edilen yargı faaliyetinin bir parçası olduğunda ve yargısal işlem mahiyetini taşıdığında kuşku bulunmadığı, yargılama sürecine katkıda bulunan işlemler ya da faaliyetler nedeniyle Devletin sorumlu tutulmasında da, bu sorumluluğun denetiminin aynı yargı düzeni içinde yapılması ve yargısal nitelikli bir işlemin idari yargı denetimi dışında tutulması, uyuşmazlığın çözümünde, yargılamanın gecikmesi yönünden 5271 sayılı Kanun'un 141. ve 142. maddeleri uyarınca adli yargı yerinin görevli olması gerektiği, diğer taraftan, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 110. maddesinde de, 2918 sayılı Kanun'un uygulanmasından kaynaklanan zararların tazmini istemi ile açılacak sorumluluk davalarında adli yargı yerlerinin görevli olacağının açıkça belirtildiği, her ne kadar, dava konusu olayda davacının zararına sebebiyet veren eylemler, kamu görevlilerinin kusurundan kaynaklanan ve idari hizmetin kötü işlemesi kapsamında değerlendirilebilecek nitelikte eylemler ise de, trafik görevlilerinin dava konusu sahte belgeyi tespit edememelerinden doğan sorumluluğun 2918 sayılı Kanun'da düzenlenen sürücü belgelerinin verilmesine ve değiştirilmesine ilişkin hükümlere aykırı hareket edilmesinden kaynaklandığı, 2918 sayılı Kanun'un 110. maddesinde de, madde ayrımı yapılmaksızın 2918 sayılı Kanun'dan kaynaklanan sorumluluk davalarının adli yargı yerinde çözümleneceğinin açıkça belirtildiği, bu düzenlemenin, genel idare esaslarına ilişkin sorumluluk hükümlerini düzenleyen diğer kanunlara nazaran özel nitelikte olduğu ve bu nedenle kamu görevlilerinin eylemlerinden kaynaklansa dahi davaya konu uyuşmazlıkta öncelikli olarak uygulanması gerektiği sonucuna varıldığı açıklanarak, Uyuşmazlık Mahkemesinin 20/02/2017tarihli ve E.2017/24, K.2017/84, 08/07/2019 tarihli ve E.2019/220, K.2019/471, 28/09/2020 tarihli ve E.2020/36, K.2020/543 sayılı kararlarında da benzer hususların vurgulandığı belirtilerek, uyuşmazlığın çözümünün adli yargı yerine ait olduğu yönünde düşünce vermiştir.

9. **Danıştay Başsavcısı 31/03/2021 tarih ve E.2021/48 sayı** ile, davanın sürücü belgesine haksız yere el konulup idari yaptırımlar uygulandığı iddialarına ilişkin kısmı bakımından konu incelendiğinde, 2918 sayılı Kanun'un 110. maddesinde, *"İşleteni veya sahibi Devlet ve diğer kamu kuruluşları olan araçların sebebiyet verdiği zararlara ilişkin olanları dâhil, bu Kanundan doğan sorumluluk davaları, adli yargıda görülür"* hükümlerinin yer aldığı, Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin 26/12/2013 tarihli ve E.2013/68, K:2013/165 sayılı kararında da, 2918 sayılı Kanun'un uygulanmasından doğan sorumluluk davalarının görüm ve çözümünde adli yargının görevli olduğunun ifade edildiği, her ne kadar, dava konusu olayda davacının zararına sebebiyet veren işlemler, dava dışı kişilerin hileli işlemleri ile davacı adına sahte sürücü belgesi düzenleyerek bunu kullanmaları ve bunun idare tarafından önlenememesi, geç fark edilmesi sebebiyle, idare çalışanlarının kusurundan kaynaklanan ve başka bir deyişle idari hizmetin kötü işlemesi kapsamında değerlendirilebilecek nitelikte eylemler ise de, davaya konu zarardan doğan sorumluluğun 2918 sayılı Kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesinden kaynaklandığı, Kanun'un 110. maddesinde de, madde ayrımı yapılmaksızın bu Kanun'dan kaynaklanan sorumluluk davalarının adli yargı yerinde çözümleneceğinin açıkça belirtildiği, bu düzenlemenin,

genel idare esaslarına ilişkin sorumluluk hükümlerini düzenleyen diğer kanunlara nazaran özel nitelikte olduğu ve bu nedenle idare ajanlarının eylemlerinden kaynaklansa dahi davaya konu uyuşmazlıkta öncelikli olarak uygulanması gerektiğinin anlaşıldığı, 2918 sayılı Kanun'un uygulanmasından kaynaklı meydana gelen zararın tazmini istemiyle açılan bu davanın da adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği, haksız yere dava açıldığı, yapılan adli işlemler çerçevesinde yargılamanın gecikmesi sebebiyle maddi ve manevi zarara uğranıldığı iddialarına ilişkin kısmı bakımından konu incelendiğinde, haksız suç soruşturması ve kovuşturması ya da yargılama nedeniyle uğranıldığı öne sürülen maddi ve manevi her türlü zararın tazmini istemiyle açılan davaların 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. ve 142. maddelerindeki düzenlemeler uyarınca adli yargı merciince karara bağlanacağı, sahte sürücü belgesi nedeniyle davacı hakkında yapılan yargılamanın bir yargı faaliyeti olduğu, bu faaliyetin süresi ve yürütülen işlemlere yönelik iddiaların yargısal denetiminin de aynı yargı düzeni içinde yapılmasının gerektiği, yargısal nitelikli bir işlemin idari yargı denetimi dışında tutulması gerektiğinden, davanın görüm ve çözümünde, adli yargı yerinin görevli olduğu yönünde düşünce vermiştir.

III. İLGİLİ HUKUK

10. Anayasa'nın *"Temel hak ve hürriyetlerin korunması"* başlıklı 40. maddesinin üçüncü fikrası şöyledir:

"Kişinin, Resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

11. 2918 sayılı Kanun'un *"Sürücü belgesi alma zorunluluğu"* başlıklı 36. maddesi şöyledir:

" (Değişik : 24/5/2013 - 6487/18 md.)

Motorlu araçların, sürücü belgesi sahibi olmayan kişiler tarafından karayollarında sürülmesi ve sürülmesine izin verilmesi yasaktır.

Araçlar, Yönetmelikte sınıfları belirtilen sürücü belgelerine sahip sürücüler ile çok taraflı anlaşmalara göre sürücü belgesi bulunan veya geçerli uluslararası sürücü belgesi olan kişilerce sürülebilir.

Buna göre;

a) Sürücü belgesi olmayanların,

b) Mahkemelerce veya Cumhuriyet savcılıklarınca ya da bu Kanunda belirtilen yetkililerce sürücü belgesi geçici olarak ya da tedbiren geri alınanların,

c) Sürücü belgesi iptal edilenlerin,

araç kullanarak trafiğe çıktıklarının tespiti hâlinde, bu kişilere 1.407 Türk Lirası idari para cezası verilir. Ayrıca, aracın sürücü belgesiz kişilerce sürülmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden aynı miktarda idari para cezası verilir."

12. Kanun'un 38. maddesinde, *"Sürücü belgesi sınıfları"*, 39. maddesinde *"Sürücü belgelerine ait esaslar"*, 41. maddesinde *"Sürücü adaylarında aranacak şartlar"*, 42. maddesinde *"Sürücü adaylarının sınavları ile sürücü belgelerinin verilmesi esasları"* düzenlenmiş olup;

13. 48. maddesinin beşinci ve altıncı fikrası şöyledir:

"Yapılan tespit sonucunda 0.50 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullandığı tespit edilen sürücüler hakkında, fiili bir suç oluştursa bile,700 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgesi altı ay süreyle geri alınır. Hususi otomobil dışındaki araçları alkollü olarak kullanan sürücüler bakımından promil alt sınırı 0.21 olarak uygulanır. Alkollü olarak araç kullanma nedeniyle sürücü belgesi geri alınan kişiye, son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beşyıl içinde; ikinci defasında 877 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgeleri iki yıl süreyle, üç veya üçten fazlasında ise,1.407 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgeleri her seferinde beşer yıl süreyle geri alınır. Sürücü belgelerinin herhangi bir nedenle geçici olarak geri alınmış olması halinde belirtilen süreler, geçici alma süresinin bitiminde başlar.

Yapılan tespit sonucunda, 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler hakkında ayrıca Türk Ceza Kanununun 179 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri uygulanır."

14. 24/05/2013 tarihli 6487 sayılı Kanun'un 19.maddesiyle, maddeye; *"Sürücü belgelerinin geçici geri alma işlemleri bu Kanunun 6ncı maddesinde sayılan görevliler tarafından yapılır."* denilmek suretiyle on ikinci fikra eklenmiştir.

15. Anılan Kanun'un, *"Trafik zabıtasının görev ve yetki sınırı ile genel zabıtanın trafik hizmetlerini yürütmeye ilişkin yetkisi"* başlığı altında düzenlenen 6. maddesi şöyledir:

"Trafik zabıtası ve genel zabıtanın görev ve yetki sınırı;

a)Trafik zabıtası:

Trafik zabıtası görevi sırasında karşılaştığı acil ve zorunlu hallerde genel zabıta görevi yapmakla da yetkilidir.

Mülki idare amirlerince, emniyet ve asayiş bakımından zorunlu görülen haller dışında, trafik zabıtasına genel zabıta görevi verilemez, araç, gereç ve özel teçhizatı trafik hizmetleri dışında kullanılamaz.

b)Genel Zabıta

Trafik zabıtasının bulunmadığı veya yeterli olmadığı yerlerde polis; polisin ve trafik teşkilatının görev alanı dışında kalan yerlerde de jandarma, trafik eğitimi almış subay, astsubay ve uzman jandarmalar eliyle yönetmelikte belirtilen esas ve usullere uygun olarak trafiği düzenlemeye ve trafik suçlarına el koymaya görevli ve yetkilidir."

16. *"Suç ve ceza tutanakları"* başlıklı 114. maddesi şöyledir:

"(Değişik: 18/1/1985-KHK 245/13 md.; Değiştirilerek kabul: 28/3/1985 -3176/13 md.)

(Değişik birinci fıkra : 3/5/2006 – 5495/3 md.) Bu Kanunda yazılı trafik suçlarını işleyenler hakkında yetki sınırları içinde Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı personeli ile Ulaştırma Bakanlığının ve Karayolları Genel Müdürlüğünün ilgili birimlerinin il ve ilçe kuruluşlarında görevli ve yetkili kılınmış personelince tutanak düzenlenir.

Birkaç trafik suçunun bir arada işlenmesi halinde her suç için ayrı ceza uygulanır.

(Değişik fıkra: 3/11/1988 – 3493/48 md.) Yargı yetkisine giren suçlarla ilgili tutanağın bir sureti ilgili mahkemeye 7 iş günü içinde gönderilir.

(Mülga dördüncü fıkra: 12/7/2013-6495/24 md.)

(Mülga beşinci fıkra: 12/7/2013-6495/24 md.)

(Mülga altıncı fıkra: 12/7/2013-6495/24 md.)

(Mülga yedi ve sekizinci fıkralar: 3/11/1988 – 3493/48 md.)

Bu maddenin uygulanmasına ait usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(Ek fıkra: 3/7/2003-4916/32 md.) Trafik para cezaları kredi kartı ile de ödenebilir. Kredi kartı ile yapılan tahsilatın saymanlık hesaplarına aktarılma süresi ile uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir."

17. *"Görevli ve Yetkili Mahkeme"* başlıklı 110. maddesi şöyledir:

" (Değişik: 11/1/2011-6099/14 md.)

İşleteni veya sahibi Devlet ve diğer kamu kuruluşları olan araçların sebebiyet verdiği zararlara ilişkin olanları dâhil, bu Kanundan doğan sorumluluk davaları, adli yargıda görülür. Zarar görenin kamu görevlisi olması, bu fıkra hükmünün uygulanmasını önlemez. Hemzemin geçitte meydana gelen tren-trafik kazalarında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

Motorlu araç kazalarından dolayı hukuki sorumluluğa ilişkin davalar, sigortacının merkez veya şubesinin veya sigorta sözleşmesini yapan acentenin bulunduğu yer mahkemelerinden birinde açılabileceği gibi kazanın vuku bulduğu yer mahkemesinde de açılabilir."

18. 5327 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun *"Trafik güvenliğini tehlikeye sokma"* başlıklı 179. maddesi şöyledir:

" (1) Kara, deniz, hava veya demiryolu ulaşımının güven içinde akışını sağlamak için konulmuş her türlü işareti değiştirerek, kullanılamaz hale getirerek, konuldukları yerden kaldırarak, yanlış işaretler vererek, geçiş, varış, kalkış veya iniş yolları üzerine bir şey koyarak ya da teknik işletim sistemine müdahale ederek, başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından bir tehlikeye neden olan kişiye bir yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kara, deniz, hava veya demiryolu ulaşım araçlarını kişilerin hayat, sağlık veya malvarlığı açısından tehlikeli olabilecek şekilde sevk ve idare eden kişi,üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanan kişi yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır."

19. 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun *"Emniyet Teşkilatı Bölümleri"* başlıklı 8. maddesinde, "(Değişik: 15/6/1938-3452/2 md.) Polis: İdari, siyasi ve adli kısımlara ayrılır.

……"

9. maddesinde, "A) İdari polis, içtimai ve umumi intizamı temin etmekle mükellef olan kısımdır.

B) Siyasi polis, Devletin umumi emniyetine taallük eden işlerle mükellef olan kısımdır.

C) Adli polis; asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Umum Müdürlüğünce kadrodan ayrılan bir kısımdır.

….."

12. maddesinde, " …..

İdari polis adli zabıta vazifesini tahrik eden herhangi bir hal karşısında kaldığı takdirde bir taraftan adli zabıta vazifesini ifa etmekle beraber, diğer taraftan adli zabıtayı haberdar eder ve adli zabıta gelince işi ona devreder. Adli zabıta vazifesini gerek aslen ve gerek yardım suretile gören zabıta memurları hakkında bu vazifeden mütevellit suçlardan dolayı Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununa göre takibat yapılır."

20. 5271 sayılı Kanun'un *"Tanımlar"* başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

……

e) Soruşturma: Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi,

……..

İfade eder."

21. *"Yakalama ve yakalanan kişi hakkında yapılacak işlemler"* başlıklı 90. maddesi şöyledir:

"(1) Aşağıda belirtilen hâllerde, herkes tarafından geçici olarak yakalama yapılabilir:

a) Kişiye suçu işlerken rastlanması.

b) Suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması.

(2) Kolluk görevlileri, tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Cumhuriyet savcısına veya âmirlerine derhâl başvurma olanağı bulunmadığı takdirde, yakalama yetkisine sahiptirler. ....."

22. *"Gözaltı"* başlıklı 91. maddesi şöyledir:

"(1) Yukarıdaki maddeye göre yakalanan kişi, Cumhuriyet Savcılığınca bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilebilir. (Değişik ikinci cümle: 25/5/2005 – 5353/8 md.) Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibarenyirmidört saati geçemez.(Ek cümle: 25/5/2005 – 5353/8 md.) Yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu süre oniki saatten fazla olamaz.

(2) Gözaltına alma, bu tedbirin soruşturma yönünden zorunlu olmasına ve kişinin bir suçu işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığına bağlıdır....."

23. *"Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi"* başlıklı 160. maddesi şöyledir:

" (1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

(2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.";

24. *"Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri"* başlıklı 161. maddesi şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adlî kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adlî görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister.

(2) Adlî kolluk görevlileri, elkoydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları Cumhuriyet savcısına derhâl bildirmek ve bu Cumhuriyet savcısının adliyeye ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.

(3) Cumhuriyet savcısı, adlî kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir. (Ek cümle: 25/5/2005 - 5353/24 md.) Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir.

(4) Diğer kamu görevlileri de, yürütülmekte olan soruşturma kapsamında ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri, talep eden Cumhuriyet savcısına vakit geçirmeksizin temin etmekle yükümlüdür.

(5) Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk âmir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. Vali ve kaymakamlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri, en üst dereceli kolluk amirleri hakkında ise, hâkimlerin görevlerinden dolayı tâbi oldukları yargılama usulü uygulanır. (.....)";

25. *"Tazminat İstemi"* başlıklı 141. maddesinin üçüncü fıkrasında, *"(3) Birinci fıkrada yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir."* hükmü yer almıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

26. Uyuşmazlık Mahkemesinin Celal Mümtaz AKINCI'nın başkanlığında, Üyeler Şükrü BOZER, Mehmet

AKSU, Birol SONER, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 03/05/2021 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Mahkemece idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

27. Raportör-Hâkim Gülten Fatma BÜYÜKEREN'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra; gereği görüşülüp düşünüldü:

28. Dava, sürücü belgesi bilgileri kullanılarak sahte olarak düzenlenen sürücü belgesi ile, alkollü olarak araç kullanılması sonucu düzenlenen sürücü belgesi geri alma tutanağı nedeniyle sürücü belgesine el konulan, hakkında ceza davası açılan davacının bu süreçte yaşadığı mağduriyetin tazmini için maddi ve manevi tazminatın ödenmesi istemiyle açılmıştır.

29. Dosyanın incelenmesinden, davacının sürücü belgesi bilgileri kullanılarak düzenlenen sahte sürücü belgesini kullanan kişi hakkında, Adana Valiliği Trafik Denetleme Şube Müdürlüğünce, 2.78 promil alkollü olarak araç kullandığı nedeniyle 28/03/2016 tarihli idari para cezası karar tutanağı ile sürücü belgesi geri alma tutanağı düzenlendiği ve kişinin, yakalama ve teslim etme tutanağı düzenlenerek trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu nedeniyle Bölge Polis Amirliğince gerekli adli işlem yapılmak üzere5881 kod nolu ekip görevlisine teslim edildiği, Seyhan İlçe Emniyet Müdürlüğü Şakirpaşa Polis Merkezi Amirliğince trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu nedeniyle gözaltına alınarak hakkında soruşturma başlatıldığı ve cumhuriyet savcısı talimatıyla ifadesi alınarak serbest bırakıldığı, bu kez, davacı hakkında Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 14/04/2016 tarihli E.2016/9455, K.2016/7636 sayılı iddianamesiyle 5327 sayılı Kanun'un 179. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca *alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanmak* suçu nedeniyle cezalandırılması istemiyle kamu davası açıldığı, Adana 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 14/02/2017 tarihli E.2016/283, K.2017/105 sayılı kararı ile, davacının bir şekilde ele geçirilmiş sürücü belgesindeki kimlik bilgilerinin kullanıldığı, davaya konu aracı kullanan kişinin Süha Turizm firmasında çalışan U.K. isimli şahıs olduğunun yapılan araştırmadan tespit edildiği gerekçesiyle davacı hakkında beraat kararı verildiği, bunun üzerine davacının Osman Kaykaç adına verilen idari para cezası ile sürücü belgesi geri alma tutanağının iptaline ilişkin başvurusunun, Adana 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 02/06/2017 tarihli D.İş. 2017/2139 sayılı kararı ile kabulüne, idari para cezası ile sürücü belgesi geri alma tutanağının iptaline karar verildiği anlaşılmıştır.

30. Olayda, yapılan denetim sırasında alkollü olarak araç kullanan şahıs hakkında uygulanan idari yaptırımlar dışında, aynı zamanda ayrıca 5327 sayılı Kanun'un *"Trafik güvenliğini tehlikeye sokma"* suçu nedeniyle soruşturma yapılmasını temin için yakalama kararı verilip ilgili birime teslim edildiği, böylece idari görevli polisin adli zabıta vazifesini tahrik eden bir hal karşısında kaldığı ve adli zabıta vazifesini yaparak şahsı haberdar ettiği adli zabıtaya teslim ederek işi ona devrettiği görülmüştür.

31. Anayasa'nın Başlangıç kısmında öngörülen Kuvvetler ayrımı ilkesi ile yargı ile ilgili 9. ve 138. maddeleri dikkate alındığında, bağımsız bir erk olan yargının yargılama faaliyeti ile ilgili işlemlerinin, Anayasa'nın 125. maddesinde öngörülen idari işlemler kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmayıp, bu yargısal işlemler nedeniyle idari yargı yoluna başvurulabilmesine imkân yoktur. Esasen bu durum, kuvvetler ayrılığı ilkesinin tabii bir sonucudur. Yukarıda işaret edildiği üzere, Cumhuriyet Savcılarıyla onlar adına işlem yapan kolluk personelinin yargılamadaki fonksiyonu geniş çerçevede bir kamu hizmeti olarak değerlendirilse de, somut olarak, ifa edilen yargı faaliyetinin bir parçası olduğunda ve yargısal işlem mahiyetini taşıdığında kuşku bulunmamaktadır. Yargılama sürecine katkıda bulunan işlemler ya da faaliyetler nedeniyle Devletin sorumlu tutulmasında da bu sorumluluğun denetiminin aynı yargı düzeni içinde yapılması ve yargısal nitelikli bir işlemin idari yargı denetimi dışında tutulması gerektiği açıktır.

32. Dosyanın ve ilgili mevzuatın bir bütün olarak incelenip değerlendirilmesinden, alkollü olarak araç kullanıldığının anlaşılmasıyla başlayan ve Cumhuriyet Savcısının talimatıyla yürütülen soruşturmanın ve soruşturma sonucunda düzenlenen iddianame ile kovuşturma süreci ve beraat kararının yargılama faaliyetinin bir parçası olduğunda ve yargısal işlem mahiyetini taşıdığında kuşku bulunmadığı, yargılama sürecine katkıda bulunan işlemler ya da faaliyetler nedeniyle Devletin sorumlu tutulmasında da, bu sorumluluğun denetiminin aynı yargı düzeni içinde yapılması ve yargısal nitelikli bir işlemin idari yargı denetimi dışında tutulması gerektiğinden, bu sırada uğranıldığı ileri sürülenmaddi ve manevi zararların tazmini istemiyle açıldığı anlaşılan davanın görüm ve çözümünün adli yargı yerine ait olduğu ancak Uyuşmazlık Mahkemesinin adli yargı içerisinde hangi yargı merciinin bu davalara bakmakla görevli olduğu hususunda karar verme yetkisi bulunmadığı, bu belirlemenin ilgili yargı kolunun kendi içerisinde yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

33. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Adana 3. İdare Mahkemesince yapılan başvurunun kabulü ile, Denizli 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 01/10/2019 tarihli ve E.2018/257, K.2019/573 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Adana 3. İdare Mahkemesince yapılan BAŞVURUNUN KABULÜ ile, Denizli 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 01/10/2019 tarihli ve E.2018/257, K.2019/573 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ

KALDIRILMASINA,

03/05/2021 tarihinde Üye Aydemir TUNÇ'un KARŞI OYU ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Celal Mümtaz AKINCI	Şükrü BOZER	Mehmet AKSU	Birol SONER

Üye	Üye	Üye
Aydemir TUNÇ	Nurdane TOPUZ	Ahmet ARSLAN

KARŞI OY

Dava, sürücü belgesi bilgileri kullanılarak sahte olarak düzenlenen sürücü belgesi ile, alkollü olarak araç kullanılması sonucu düzenlenen sürücü belgesi geri alma tutanağı nedeniyle sürücü belgesine el konulan, hakkında ceza davası açılan davacının bu süreçte yaşadığı mağduriyetin tazmini için maddi ve manevi tazminatın ödenmesi istemiyle açılmıştır.

Dosyanın incelenmesinden, davacının sürücü belgesi bilgileri kullanılarak düzenlenen sahte sürücü belgesini kullanan kişi hakkında, Adana Valiliği Trafik Denetleme Şube Müdürlüğünce, 2.78 promil alkollü olarak araç kullandığı nedeniyle 28/03/2016 tarihli idari para cezası karar tutanağı ile sürücü belgesi geri alma tutanağı düzenlendiği ve kişinin, yakalama ve teslim etme tutanağı düzenlenerek trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu nedeniyle Bölge Polis Amirliğince gerekli adli işlem yapılmak üzere 5881 kod nolu ekip görevlisine teslim edildiği, Seyhan İlçe Emniyet Müdürlüğü Şakirpaşa Polis Merkezi Amirliğince trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu nedeniyle gözaltına alınarak hakkında soruşturma başlatıldığı ve cumhuriyet savcısı talimatıyla ifadesi alınarak serbest bırakıldığı, bu kez, davacı hakkında Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 14/04/2016 tarihli, E.2016/9455, K.2016/7636 sayılı iddianamesiyle, 5327 sayılı Kanun'un 179. maddesinin üçüncü fikrası uyarınca "alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek halde olmasına rağmen araç kullanmak" suçu nedeniyle cezalandırılması istemiyle kamu davası açıldığı, Adana 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 14/02/2017 tarihli E.2016/283, K.2017/105 sayılı kararı ile, davacının bir şekilde ele geçirilmiş sürücü belgesindeki kimlik bilgilerinin kullanıldığı, davaya konu aracı kullanan kişinin Süha Turizm firmasında çalışan U.K. isimli şahıs olduğunun yapılan araştırmadan tespit edildiği gerekçesiyle davacı hakkında beraat kararı verildiği, bunun üzerine davacının Osman Kaykaç adına verilen idari para cezası ile sürücü belgesi geri alma tutanağının iptaline ilişkin başvurusunun, Adana 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 02/06/2017 tarihli D.İş.2017/2139 sayılı kararı ile kabulüne, idari para cezası ile sürücü belgesi geri alma tutanağının iptaline karar verildiği anlaşılmıştır.

"Anayasa'nın 125. maddesinin son fikrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kuralına yer verilirken; 129. maddesinin 5. fikrasında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarının, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak ancak idare aleyhine açılabileceği hükme bağlanmıştır.

"Aktarılan hükümlerle memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri ve görev kusuru olarak adlandırılan eylemlerinden doğan tam yargı davalarının kurum aleyhine açılabileceği kurala bağlanmıştır.

Kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken mevzuatın, üstlenilen ödevin ve yürütülen hizmetin kural, usul ve gereklerine aykırı olarak, kendilerine izafe edilebilecek boyutta ve biçimde, ancak gene de resmi yetki, görev ve olanaklardan yararlanarak onları kullanarak hareket ettikleri, bu nedenle de idaresiyle bütünleştiği, idaresinden ayrılmasını önleyen ve engelleyen görev kusurları sonuç olarak hizmetin yürütülmesi sırasında ortaya çıktığından, idare yönünden de "hizmet kusuru"nu oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, kamu görevlilerini görev kusurları nedeniyle yürütülen kamu hizmeti işlememekte, geç işlemekte ya da kötü işlemektedir.

Kişilerin uğradığı zararla, zarara sebebiyet veren kamu personelinin yürüttüğü görev arasında herhangi bir ilişki kurulabiliyorsa, ortada görevle ilgili bir durum var demektir ki, öğretide 'görev kusuru' olarak tanımlanan bu tür davranışlar, kamu personelinin hizmetten ayrılamayan kişisel kusurları olarak ortaya çıkmakta, bu durum ise, 657 sayılı Kanun'un 13. maddesindeki 'kişilerin kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlar' ibaresinde ifadesini bulmaktadır.

Bu duruma göre, her ne kadar idari yargı düzeninde kural olarak, idareye karşı açılan davalara bakılabilmekte ve kamu personeli de olsa gerçek kişilere karşı kişisel kusurdan hareketle tazminat davası açılmasına olanak bulunmamakta ise de, yukarıda açıklandığı üzere, olayda kişisel kusur söz konusu olmayıp tazminat davasının konusunu oluşturan zarar, kamu personelinin görevi sırasında kullandığı yetkilerden ve resmi sıfatından ayrılamayan, aksine bunlarla sıkı sıkıya ilgili ve bağlantılı bulunan kusurdan doğduğundan idare yönünden 'hizmet kusuru' ve kamu personeli yönünden

de ‘görev kusuru’ esaslarına göre değerlendirilmesi gereken bu sorumluluğun yargısal denetimi görevi idari yargı yerine ait olduğu görüşü ile çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Aydemir TUNÇ